

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi
Samarqand Davlat Universitetining
Kattaqo'rg'on Filiali

UMUMIY PSIXOLOGIYA
FANINING O'QUV DASTURI

Etilim sohasi:	100000 - Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 - Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60110100- Pedagogika
	60110500- Boshlang'ich ta'lim
	60111300 - Musiqa ta'limi
	60110800 - Ona tili va adabiyoti; rus tili va adabiyoti
	60111300 - Texnologik ta'lim
	60110700 - O'zbek tili va adabiyoti

KATTAQO'RG'ON 2024

Fan/modul kodi PSY110	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1,2	ECTS – Kreditlar 10	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
L	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
	Umumiy psixologiya	120 (60x60)	180	300

2. L Fanning mazmuni

“Umumiy psixologiya” fani bo'yicha tuzilgan dastur talabalarning psixologiya sohasi bo'yicha mutaxassis sifatida shakllanishi uchun zarur bo'lgan tasavvurlar, bilimlar va ko'nikmalarga mo'ljallab tuzilgan. Talabalarning kasbiy tayyorgarligining asosiy olam, jamiyat va insonning o'rganishi uchun psixologik bilimlarga zaruratning mavjudligi; ularning dunyovarashini boyitish va rivojlantirishda psixologik konuniyatlarni o'rganishga ehtiyojning mavjudligi; inson psixologiyasining umumiy psixologik konuniyatlarini, shaxs va voqyelik, shaxs va jamiyat, shaxs va predmetlar olami orasidagi munosabat, vokalikni anglashi, olamning psixologik tahlili, psixologik hodisalarning kechishi, psixologiyaning tarixiy va nazariy roli jamiyatda olib borilayotgan ishlar orqali amalga oshirishga qaratilganligi bilan tavsiflanadi.

Fanning predmeti va mazmuni: talabalarda umumiy psixologiya asosiy tushunchalari va kategoriyalari, psixologik jarayonlar, holalar va xususiyatlarni tashkil etuvchi tamoyillari, ularning mexanizmlari va qonuniyatlarining nazariy va amaliy tomonlarini o'rganadi.

Fanni o'qitishning maqsadi va vazifalari:

Fanning o'qitishdan maqsadi talabalarda umumiy psixologik bilimlarni shakllantirish, vokalik va jamiyatdagi voqea-hodisalarning, shaxsning o'zida kechadigan jarayonlar va psixologik bilimlarni shakllantirish, ularni jamiyat hayotida umumiy psixologik hodisalar, holatlar va jarayonlarning mohiyatini tahlil etishga, shaxsning kamototi va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar, uning individual psixologik xususiyatlari, emosional va irodaviy sifatlarini tahlil etishga o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifalari:

Umumiy psixologiya fanini o'qitish vazifalari quyidagilarni hal etishga qaratilgan:

- inson ruhiyatini psixologik tahlil etish;
- umumiy psixologiya fanining jamiyat va shaxs kamolotidagi o'rini talabalarga tushuntirish;
- voqea va hodisalarni psixologik nuqtai nazardan tahlil va tadqiq etish malakasini hosil etish;

-inson psixologiyasini umumiy ilmiy asoslarini o'rgatishni;
-jamiyat va shaxs orasidagi munosabatning psixologik qonuniyatlari asosida rivojlantirishni;

-umumiy psixologiya fani bo'limlari bo'yicha (psixikaning evolyusion taraqqiyoti, shaxs psixologiyasi, ichki regulatsiya, sezgi va idrok, diqqat va xotira, tafakkur va nutq) psixologik bilimlarni tahlil etish, ularning qonuniyatlarini mashg'ulot jarayonida talqil qilish.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

“Umumiy psixologiya” o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr:

- psixologiyaning tabiiy va ijtimoiy fan sifatida talqin qilinishi;
- psixologiyaning sohalari;
- psixologiya va falsafaning o'zaro aloqasi;
- psixologiya va ilmiy – texnik taraqqiyot;
- pedagog faoliyatida psixologiyaning etakchi ahamiyatga ega ekanligi;
- psixika tirik mavjudotning ob'ektiv borliqni aks ettirish shakli ekanligi;
- psixika va ong munosabati;
- sharq mutafakkirlarning psixologik qarashlari;
- psixologiyani o'rganish metodlari;
- faoliyat va motivlar, faoliyatning asosiy turlari;
- odam psixikasining paydo bo'lishi;
- odam psixikasining ontogenez taraqqiyoti;
- yuksak psixik funksiyalarning tarkib topishi;
- motivatsiya sohalari; psixik holatlar, shaxsning hissiy-irodaviy sohasi;
- irodaviy xarakterlar va uni boshqarish;
- indivud, shaxs, individuallik;
- shaxs faoliyati;
- shaxsni eksperimental tadqiq qilish metodlari
- muloqat va uning ko'p maqomli xarakteri;
- nutq va uning funksiyalari;
- diqqat, uning fiziologik mexanizmlari, turlari;
- sezgi va idrokning fiziologik asoslari;
- xotira nazariyasi;
- xayol va uning turlari;
- tafakkur va xisssiy bilish
- temperament nazariyasi, tiplari;
- xarakter va uning boshqa psixologik hodisalar bilan bog'liqligi;
- qobiliyatning sifat va miqdor xarakteristikasi bo'yicha *hillinga*;

-talaba shara, muloqot, faoliyat, bilish jarayonlari, shahsning individual xususiyatlarini yuzasidan tushuncha, tasavvurga ega bo'lish bilan birga, psixik rivojlanishga ta'lim-tarbiya jarayonlarining ta'siri yuzasidan olingan bilimlarni amaliy faoliyatda tatbiq etish bo'yicha ko'nikmasiga;

-shaxs o'qovchining psixologik xususiyatlarini o'rganuvchi metod va texnologiyalar;

-bilish jarayonlari va individual xususiyatlarning diagnostikasi va korreksiyasi;

-pedagogik jarayonni bosqichlar;

-o'quv eksperimentlar o'tkazish;

-shaxs o'qovchining psixikasining o'ziga hos xususiyatlarini kuzatish;

-o'quv jarayonida turli amaliyot va boshqa usullarni qo'llay olish;

-psixologik ma'rifiy ishlarini tashkil etish *malakasiga ega bo'lishi lozim.*

Yosh va pedagogik psixologiya o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar davrida bo'lalardir.

-umumiy psixologiya va yosh psixologiyasi;

-umumiy psixologiya va pedagogik psixologiya;

-fiziologik va psixologik rivojlanish jarayoni;

-yosh va pedagogik psixologiyaning o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rni maktabgacha yosh davrining o'ziga hos xususiyatlari;

-kichik maktab yoshi bolalar psixologiyasi;

-o'smir va o'spirinlar psixologiyasi, ta'lim, tarbiya va o'qituvchi psixologiyasi haqida bilimlar;

-iqidorli bolalar va ularni tanlash;

-yosh psixologiyasining paydo bo'lishi;

-yosh psixologiyasini o'rganish metodlari;

-ta'limning yosh psixologiyasini taraqqiyotida tutgan o'rni;

-maktabgacha yosh davrining o'ziga hos xususiyatlari;

-kichik maktab yoshi bolalar psixologiyasi;

-o'smir va o'spirinlar psixologiyasi;

-ta'lim va aqliy taraqqiyot;

-pedagogik qobiliyat va uning turlari;

-o'qituvchi shaxsiga qo'yiladigan psixologik talablarni amaliyotga joriy etish bo'yicha ko'nikmasiga;

-o'qovchilarning psixologiyasiga hos xususiyatlarni o'rganish bo'yicha eksperimentlar o'tkazish;

-bolalarning maktabga tayyorgarligi bo'yicha xulosa hera olish;

-rivojlanish bosqichlaridagi psixologik xususiyatlar, ulardagi turli jarayonlar bo'yicha maslahatlar olib borish;

-ta'lim tarbiyadagi turli jarayonlar bo'yicha maslahatlar olib borish;

-yosh psixologiyasi bo'yicha olib borilgan kuzatuv va eksperimentlarni rasmiylashtirish *malakalariga ega bo'lishi lozim.*

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan

o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

"Umumiy psixologiya" fani asosiy umumkasbiy fan hisoblanadi. Dasturni amalga oshirish uchun o'quv rejasida rejalashtirilgan gumanitar va ijtimoiy iqtisodiy (falsafa, pedagogika va h.k.), matematika va tabiiy-ilmiy (informatika va axborot texnologiyalari, yosh fiziologiyasi va gigiena va h.k.) blokidagi fanlar bilan aloqada o'rganilib, bu fanlardan etarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlik talab etiladi.

Fanning ta'limdagi o'rni

"Umumiy psixologiya" fani pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida o'qitiladigan, mutaxassislik fanlarini o'zlashtirish uchun muhim manba sifatida xizmat qiladigan fandir.

Fanni o'qitishda foydalaniladigan zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Talabalarning "Umumiy psixologiya" fanini o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim ahamiyatga egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, elektron materiallardan foydalaniladi. Ma'ruza, seminar darslar da mos ravishdagi pedagogik texnologiyalardan foydalaniladi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1. Umumiy psixologiya fanining predmeti

Umumiy psixologiyaning predmeti, vazifalari. Psixologiya tabiiy va ijtimoiy ilmiy fan sifatida. Psixologik bilimlarning o'ziga hos tomonlari. Psixologiya fanining predmeti haqidagi tasavvurlar taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Psixika haqida tushuncha, psixikaning orientirovka qiluvchanlik va boshqaruvchanlik vazifasi. Psixik aks ettirish - ob'ektiv olamning sub'ektiv obrazi ekanligi. Bosh miya va psixika. Odam psixikasining paydo bo'lishi va uning taraqqiyoti.

Psixikaning filogenetik taraqqiyoti, sekanuvchanlik va sezuvchanlik, tropizmlarning mohiyati, instinkt tushunchasining mazmuni, ko'nikma va malakalar, hayvonlarning intellektual xatti-harakatlari, psixikaning muhit va a'zolar tuzilishiga bog'liqligi.

Psixika va ong munosabati. Ongning paydo bo'lishi va uning taraqqiyoti. Ong va ongsizlik (anglanmagan, ong darajasiga borib yetmagan harakatlar)

13. Temperament

Temperament haqida tushuncha. Temperament haqidagi tasavvurlarning rivojlanish tarixi. Oliy nerv faoliyati tipi va temperament. Temperament tiplari. Temperament xususiyatlari. Faoliyatning individual uslubi va temperament.

14. Xarakter

Xarakter haqida tushuncha. Xarakterning nerv-fiziologik asoslari. Xarakter tipologiyasi. Xarakter tarkibi. Xarakterning shakllanishi. Xarakter aksentatsiyasi. Xarakter tuzilishi va xususiyatlari. Xarakter borasidagi ta'limodlar. Xarakter va uning boshqa psixologik hodisalar bilan bog'liqligi.

15. Qobiliyatlar va ularning diagnostikasi

Qobiliyatlar haqida tushuncha. Qobiliyat va irsiyat. Qobiliyatlarning sifat va miqdor tavsifi. Qobiliyatlar tuzilishi. Talantning paydo bo'lishi va tuzilishi. Qobiliyat va talantlarning tabiiy shartlari. Qobiliyat borasidagi nazariyalar. Qobiliyatlarning rivojlanishi.

2-semestr

Yosh va pedagogik psixologiya

16. Yosh va pedagogik psixologiya faniga kirish

Yosh va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot sohasi va muammolari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining predmeti, maqsad va vazifalari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining asosiy muammolari. Yosh va pedagogik psixologiya faniga oid ilmiy bilimlarning vujudga kelish tarixi. Yosh va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot metodlari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining asosiy sohalari. Yosh va pedagogik psixologiya fanining boshqa fanlar bilan aloqasi. Yosh va pedagogik psixologiyadagi ilmiy maktablar. Yosh va pedagogik psixologiya fanining o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rn.

Yosh va pedagogik psixologiyaning tadqiqot metodlari, kuzatish metodi, eksperiment metodi, suhbat va so'rovnomma metodi, faoliyat mahsulini o'rganish metodi, test metodi, sotsiometriya metodi, biografiya metodi.

17. Psixik rivojlanish va uni davrlashtirish muammosi

Psixik rivojlanish haqida tushuncha, uning o'ziga xos xususiyatlari. Psixik rivojlanishning asosiy qonuniyatlari. Psixik rivojlanishning asosiy omillari. Yosh tushunchasi. Psixik rivojlanishni davrlashtirish muammosi (qadimiy va zamonaviy tasniflar). Yosh davrlarining etakchi faoliyat nuqtai nazaridan tasniflanishi haqida (D.B. Elkonin). Psixik rivojlanishda yosh davri inqirozi muammosi.

18. Ontogenezning ilk bosqichlarida insonning psixik rivojlanishiga xos xususiyatlar

Perinatal va chaqaloqlik davrida psixofiziologik rivojlanishga xos xususiyatlar haqida umumiy tushuncha. Tug'ilish davri inqirozi. «Tirilish kompleksi» haqida. Go'daklik davrida psixik rivojlanishda kattalar bilan emotsional muloqotning ahamiyati. Bir yosh inqirozi haqida. Ik bolalik davrida psixik rivojlanish xususiyatlari. Ik bolalik davrida nutqning rivojlanish xususiyatlari. Ik bolalik davrida o'z-o'zini anglashning rivojlanishi va 3 yosh inqirozi.

19. Maktabgacha yosh davrida psixik rivojlanish xususiyatlari

Maktabgacha yosh davrida psixofiziologik taraqqiyotning umumiy tavsifi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolaning etakchi faoliyati sifatida (o'yin faoliyatining mohiyati, turlari, bilish jarayonlari va shaxs taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatish mexanizmlari, o'yinchoqning bola psixik rivojlanishiga ta'siri muammosi). Maktabgacha yosh davrida bilish jarayonlari va nutqning rivojlanishiga xos xususiyatlar. J. Piage fenomenlari haqida tushuncha. Maktabgacha yosh davrida tafakkur egotsentrizmi muammosi. Maktabgacha yosh davrida emotsional-irodaviy sifatning rivojlanish xususiyatlari. Maktabgacha yosh davrida ijtimoiy emotsiyalarning shakllanishi. Maktabgacha yosh davrida motivatsion sohadagi o'zgarishlar. 7 yosh inqirozi, uning sabablari va alomatlari. Maktabga psixologik tayyorlik muammosi.

20. Kichik maktab yoshi davri

Kichik maktab yoshidagi bolalarning jismoniy rivojlanishidagi o'ziga xos xususiyatlar va anatomik-fiziologik o'zgarishlar. Motivlarning bo'ysundirilishi, axloqiy normalarning qabul qilinishi, xatti-xarakatning ichki rejasini shakllantirishi - muvaffaqiyatli o'qitishning omili sifatida.

21. O'smirlik davri

O'smirlik davri inson taraqqiyotidagi tub burilish davri sifatida. O'smirlik davridagi asosiy fiziologik va neyrohumoral o'zgarishlar. O'g'il va qiz bolalarda o'smirlik davrida jismoniy rivojlanishdagi farqlar. Akselerasiya va uning o'ziga xosligi. Usmirlik davrida kuzatiladigan asosiy psixologik o'zgarishlar.

22. O'spirinlik davri

Rivojlanish masalalari. Psixik jarayonlarning o'ziga xos xususiyatlari. Dunyoqarashning kamol topishi. Kasbga yo'naltirish va xayotiy istiqbol. Kasb tanlash nazariyalari (Ginzberg, Golland). Jinsiy rollar omili va kasb tanlash. Kasbga layoqatlilik va aloxida qobiliyatlar. Madaniy to'siqlar. Kasb tanlash motivatsiyasi. O'spirinlik davrining turli ilmiy nazariyalardagi talqini. O'spirinlikning biologik nuqtai nazardan taxlil etilishi.

23. Yetuklik va kekslik davrining psixologik xususiyatlari

Yetuklik davrining birinchi bosqichidagi shaxsning psixologik xususiyatlari.

yetuklik davrining ikkinchi bosqichidagi shaxsning psixologik xususiyatlari. Yetuklik davrining ijtimoiy-psixologik jihatlari.

24. Gerontopsixologiya

Gerontopsixologiya-keksalik psixologiyasi haqida umumiy tushuncha. Psixolog olimlarning keksayish davri haqida falsafiy fikrlari. Keksalik davrining o'ziga xos xususiyatlari. Biologik keksayish davridagi shaxs psixologiyasi. Keksalik davridagi shaxsning psixologik xususiyatlari. Uzoq umr ko'ruvchilarning psixologik xususiyatlari.

25. Ta'lim va tarbiya psixologiyasi

Ta'limning psixologik mazmuni. Ta'lim va aqliy taraqqiyot. O'qish faoliyati va uning turlari. Ta'lim va bilimlarni o'zlashtirishni boshqarish muammolari hamda imkoniyatlari. Ta'limni boshqarishning metodlari. Aqliy harakatlarni bosqichma-bosqich tarkib toptirish nazariyasi va uning mohiyati. Muammoli ta'lim va muammoli vaziyat. Ta'lim texnologiyalarining psixologik xususiyatlari.

Shaxsni tarbiyalash metodlari va shakllari. Tarbiya jarayonining psixologik mohiyati. Tarbiya metodlari va turlari. Bolalar jamoasi va uning tarbiyaviy imkoniyatlari. Tarbiya "qiyin" va o'zlashtirmovchi o'quvchilar bilan ishlash metodlari. Ilmiy dunyoqarash va barqaror e'tiqodni shakllantirish metodlari. Ideal. Jinsiy tarbiyalash. Mehnatning tarbiyaviy ta'siri. O'z-o'zini tarbiyalashning metod va shakllari. Tarbiyaning psixologik mexanizmlari.

26. O'qituvchi psixologiyasi

Jamiyatda o'qituvchining tutgan o'rni va uning vazifalari. O'qituvchiga shaxsiy qo'yiladigan talablar. O'qituvchining kasbiga xos xislatlari. O'qituvchi o'quvchilarning hayot va faoliyati tashkilotchisi ekanligi. O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar. Pedagogik muloqot va uning o'ziga xos xususiyatlari. O'qituvchining o'z malakasini oshirib borishning psixologik muammolari. Pedagogik qobiliyat: nazariya va amaliyot. Pedagogik ijodiyot va uning mohiyati. O'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va pedagogik jamoadagi psixologik iqlim. Bo'lg'usi o'qituvchi shaxsiy xislatlari.

6-MODUL. SHAXSNING JAMIYATDA IJTIMOILASHUVI VA BOSHQARUV PSIXOLOGIYASI

27. Shaxs ijtimoiylashuvi va ijtimoiy xulq atvor

Shaxs ijtimoiylashuvi va bosqichlari, ijtimoiy institut inson faoliyatining muhim sohalarini tartibga soluvchi obyekt sifatida. Shaxs ijtimoiylashuvida ijtimoiy status va ijtimoiy xulq-atvorni o'rni va ijtimoiy ustanovka haqida tushuncha.

28. Kichik va katta guruhlar psixologiyasi.

Kichik guruhlar psixologiyasi. Kichik guruhlardagi muammolar. Kichik guruhlarining klassifikatsiyasi. Kichik guruhlardagi dinamik jarayonlar. Katta guruhlar

psixologiyasiga xos umumiy xususiyatlar. Etak guruhlar psixologiyasi. Katta guruhlarining ilmiy tadqiq qilishning metodologik muammolari.

29. Oila psixologiyasi

Oila kichik guruh sifatida. Oladagi shaxslararo munosabatlarning tuzilishi va umumiy xususiyatlar. Yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarlik muammolari. Nikoh va oila haqidagi tushunchalar. Oilaviy tarbiya usullari. Oilaviy shaxslararo munosabatlarning muammolari, oilaviy nizolar.

30. Boshqaruvning pedagogik-psixologik xususiyatlari

Pedagogik faoliyatning psixologik xususiyatlari, pedagogik o'z o'ziga talab quyish muammolari, o'qituvchining kasbiy moslashishi muammolari. Jamiyatda o'qituvchining tutgan o'rni va uning vazifalari, o'qituvchi shaxsiy qo'yiladigan talablar. O'qituvchining kasbiga xos xislatlari, o'qituvchi o'quvchilarning hayoti va faoliyati tashkilotchisi ekanligi, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, pedagogik muloqot va uning o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik qobiliyatlarning turlari, pedagog o'z ilmiy, o'quv-uslubiy salohiyatini oshirishning psixologik muammolari haqida tushuncha va ilmiy tashvirlar hosil qilish.

II.II Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarda talabalar guruhlarida ishlash, mustaqil fikrni bayon etish, guruh taqdimotini amalga oshirishni o'rganadilar.

Seminar mashg'ulotlarning tavsiya etiladigan mavzulari va ularning mazmuni:

1. Umumiy psixologiya fanining predmeti

Psixologiya predmetining ta'rif. Umumiy psixologiyaning ob'ekti, vazifalari. Psixologiya tarixining asosiy bosqichlari. Psixika tushunchasining tahlili. Bosh miya va psixika muammolari. Psixika va ong. Ongsizlik holatlari. Psixologiyaning asosiy vazifalari. Psixologik bilimlarning amaliyotda qo'llanishi.

2. Psixik jarayonlar va miyaning o'zaro aloqadorligi.

Psixofiziologik muammo. Miya va insonning psixik jarayonlari. Psixik jarayonlar holatiga qarab muammoni tadqiq qilish va yechimi. Psixofiziologik ta'sir holatlari. Psixik jarayonlarni fiziologik holatlardan cheklanganligi. Psixologik bilimlarni tahlil qilish qonuniyatlari. Maqsadga qaratilgan faoliyat. Obrazlar asosida faoliyatni nazorat qilish. Faoliyatning o'ziga xosligiga qarab tobe'lik holatlari.

3. Hozirgi zamon psixologiyaning tuzilishi va tadqiqot metodlari

Hozirgi zamon psixologiyasining tamoyillari. Umumiy psixologiyaning asosiy metodlari. Umumiy psixologiyaning yordamchi metodlari. Psixologiya fanining tarmoqlari. Pedagogik faoliyat davomida psixologik tadqiqot

metodlaridan foydalanish.

4. Psixika va ongning taraqqiyoti

Psixikaning filogenetik taraqqiyoti. Seskanuvchanlikni paydo bo'lishi haqidagi ilmiy farazlar. Psixikaning taraqqiyot bosqichlari. Hayvonlarning instinkiv, individual va intellektual xatti-harakatlari. Odam psixikasining paydo bo'lishi va uning taraqqiyoti. Ongning paydo bo'lishi va uning xossalari, taraqqiyoti.

5. Faoliyat

Faoliyat haqida tushuncha. Ehtiyojlar, ularning turlari. Faoliyatning tuzilishi. Faoliyatning interiorizatsiyasi va eksteriorizatsiyasi. Faoliyatning asosiy turlari. Ko'nikma va malakalarni shakllantirish.

6. Motiv va motivatsiya

Motiv va motivatsiya tushunchasining mazmuni. Motivlarning turlari. Motivatsiya haqida ilmiy nazariyalar. Motivlarning inson faoliyatidagi o'rni.

7. Muloqot

Muloqot haqida tushuncha. Muloqot turlari, vazifalari. Muloqotning verbal noverbal vositalari. Muloqot shaxslararo o'zaro ta'sir etish sifatida. Muloqot texnikasi va usullari. Pedagogik faoliyatda muloqot.

8. Shaxs

Shaxs haqida tushuncha. Individ, shaxs, individuallik tushunchalari. Shaxs faolligi tushunchalarining mazmuni. Shaxs shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. Shaxsning malaka va odatlari. Shaxs xususiyatlarini eksperimental tadqiq qilish va korreksiya qilish metodlari.

9. Diqqat

Diqqat haqida tushuncha. Diqqatning fiziologik mexanizmlari. Diqqat turlari. Diqqatning asosiy xususiyatlari. Diqqat va faoliyat.

10. Sezgi va idrok

Sezgi haqida tushuncha. Sezgining fiziologik asoslari. Sezgilarning tasnifi. Sezgi jarayonidagi qonuniyatlar. Idrok haqida tushuncha. Idrokning fiziologik asoslari. Idrok turlari. Idrokning asosiy sifatleri. Idrokning individual xususiyatlari.

11. Xotira va hayol

Xotira haqida tushuncha. Xotira nazariyalari. Xotira jarayonlari. Xotira turlari. Xotiraning individual psixologik farqlari. Xotirani rivojlantirish. Xayol haqida tushuncha. Xayolning fiziologik asoslari. Xayol turlari. Xayol tasavvurlari. Xayol va ijodiyot.

12. Tafakkur

Tafakkur haqida tushuncha. Tafakkur operatsiyalari. Tafakkurning mantiqiy shakllari. Tafakkur va masala yechish. Tafakkur turlari va individual

xususiyatlari. Tafakkur va nutq.

13. Shaxsning xisssiy emotsional soxasi. Iroda

Hissiyot haqida tushuncha, his-tuyg'ularning vazifalari, hissiy holatlarning nerv-fiziologik asoslari, insoniy emotsiyalar va hayvonlardagi emotsiyalar, hissiy holatlarning ifodalanishi, hislarni kechirish shakllari, yuksak hislar. Iroda haqida tushuncha. Irodaviy faoliyatning umumiy xususiyatlari. Iroda borasidagi nazariyalar. Irodaviy akt va uning tuzilishi. Shaxsning irodaviy sifatleri.

14. Temperament va xarakter.

Temperament haqida tushuncha. Oliy nerv faoliyati tipi va temperament. Temperament tiplari. Temperament xususiyatlari. Xarakter haqida tushuncha. Xarakterning nerv-fiziologik asoslari. Xarakter tipologiyasi. Xarakter aksentuatsiyasi. Xarakter tarkibi. Xarakterning shakllanishi.

15. Qobiliyat

Qobiliyatlar haqida tushuncha. Qobiliyatlarining sifati va miqdor tavsifi. Qobiliyatlar tuzilishi. Qobiliyatlarining rivojlanishi. Iqtidorli bolalar va ularni ta

2-semestr

Yosh davrlari va pedagogik psixologiya fanining tadqiqot sohasi va muammolari

16. Yosh davrlari psixologiya fanining predmeti, maqsad va vazifalari.

Yosh va pedagogik psixologiyaning o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rni. Yosh davrlari psixologiyasi faniga oid ilmiy bilimlarning vujudga kelish tarixi. Yosh va pedagogik psixologiyaning sohalari va ahamiyati.

17. Yosh va pedagogik psixologiyaning tadqiqot metodlari

Kuzatish metodi, eksperiment metodi, suhbat va so'rovnomma metodi, faoliyat mahsulini o'rganish metodi, test metodi, sotsiometriya metodi, biografiya metodi. o'quv jarayonida turli anketa va boshqa usullarni qo'llay olish.

Psixik rivojlanish haqida tushuncha, uning o'ziga xos xususiyatlari. Psixik rivojlanishning asosiy qonuniyatlari. Psixik rivojlanishning asosiy omillari. Yosh tushunchasi. Psixik rivojlanishni davrlashtirish muammosi.

18. Chaqaloqlik davri va go'daklik

Chaqaloqlik davrining umumiy fiziologik xususiyatlari. Apgar shkalasi bo'yicha fiziologik xolatni baxolash. Chaqaloqlik davrining psixologik xarakteristikasi. Chaqaloqlik davri inqirozi. Jonlanish kompleksi. Perinatal va chaqaloqlik davrida psixofiziologik rivojlanishga xos xususiyatlar haqida umumiy tushuncha. Tug'ilish davri inqirozi. «Tirilish kompleksi» haqida.

Go'daklik davrining asosiy fiziologik xususiyatlari. Rivojlanish masalalari. Go'daklik davrining psixologik xususiyatlari. Manipulyativ faoliyat, psixik funksiyalar. Emosional muomala yetakchi faoliyat sifatida. 1 yoshdan 3

yoshgacha bo'lgan bolalar psixik taraqqiyoti xarakteristikasi.

19. Maktabgacha yosh davrida psixik rivojlanish

Maktabgacha yosh davrida psixofiziologik taraqqiyotning umumiy tavsifi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolaning etakchi faoliyati sifatida. Maktabgacha yosh davrida bilish jarayonlari va nutqning rivojlanishiga xos xususiyatlar. Maktabgacha yosh davrida emotsional-irodaviy sifatlarning rivojlanish xususiyatlari. 7 yosh inqirozi, uning sabablari va alomatlari. Maktabga psixologik tayyorlik muammosi. Maktabgacha yosh davrining ijtimoiy-psixologik muammolari.

20. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning psixologik xususiyatlari

Kichik maktab yoshi davrida psixik rivojlanishning umumiy tavsifi. Kichik maktab yoshidagi bolaning maktabga moslashishi muammosi. Kichik maktab yoshi davrida kognitiv - affektiv sohalaridagi rivojlanish xususiyatlari. Kichik maktab yoshi davrida motivatsion sohadagi rivojlanish xususiyatlari. Kichik maktab yoshi davrining ijtimoiy-psixologik muammolari.

21. O'smirlik davrida psixik rivojlanish

O'smirlik davridagi psixik rivojlanishning umumiy tavsifi. O'smirlik davri inqirozi va uning psixologik, psixofiziologik sabablari. O'smirlik davrida intellektual va emotsional rivojlanish xususiyatlari. Iqtidorli bolalar va ularni tanlash. O'smirlik davrida shaxsning rivojlanish xususiyatlari. O'smirlik davrida xarakter aksentuatsiyasi muammosi. O'smirlik davrining ijtimoiy-psixologik muammolari.

22. Ilk o'spirinlik yoshining psixologik xususiyatlari

Ilk o'spirinlik davri psixologiyasiga umumiy tavsif. Ilk o'spirinlik davrida intellektual va emotsional rivojlanish xususiyatlari. Ilk o'spirinlik davrida do'stlashish muammosining psixologik xususiyatlari. Ilk o'spirinlik davrida o'zini-o'zi anglashning rivojlanishi. Ilk o'spirinlik davrida o'quv-kasbiy faoliyatning etakchi faoliyatga aylanishi va kasb tanlash muam

23. Yetuklik davri psixologiyasi

Yetuklik davrining tabaqalanishi. Erta yetuklik, o'rta yetuklik va kechki yetuklik davrlari. Biologik umr, ijtimoiy umr va psixologik umr tushunchalariga ta'rif. Yetuklik davrida yuz beradigan asosiy fiziologik o'zgarishlar. Yetuklik davrida aqliy rivojlanish masalalari. Ijtimoiy vaziyatning o'ziga xosligi.

24. Psixogerontologiya

Psixogerontologiyaning fan sifatida shakllanishi. Hozirgi davrning asosiy ijtimoiy-gerontologik muammolari. Qarilik davrining anatomik-fiziologik xususiyatlari va asosiy jismoniy o'zgarishlari.

25. Ta'lim va tarbiya psixologiyasi

O'qish faoliyati va uning turlari. Ta'lim va bilimlarni o'zlashtirishni boshqarish muammolari hamda imkoniyatlari. Boshqarishning metodologik va nazariy asoslari. Aqliy harakatlarni bosqichma-bosqich tarkib toptirish nazariyasi va uning mohiyati. Ta'limni boshqarishning boshqa imkoniyatlarini qidirish. dasturlashtirilgan ta'limning psixologik asoslarini ishlab chiqish. Muammoli ta'lim va muammoli vaziyat. Shaxsni tarbiyalash metodlari va shakllari. Bolalar jamoasi va uning tarbiyaviy imkoniyatlari. Tarbiyasi "qiyin" va o'zlashtirmovchi o'quvchilar bilan ishlash metodlari. Ilmiy dunyoqarash va barqaror e'tiqodni shakllantirish metodlari. O'quvchilarni turmushga tayyorlash. Milliy ong va milliy g'ururni tarbiyalashning psixologik asoslari.

26. O'qituvchi psixologiyasi va pedagogik qobiliyatlar

Jamiyatda o'qituvchining tutgan o'rni va uning vazifalari. O'qituvchiga qo'yiladigan talablar. O'qituvchi shaxsi sifatleri. O'qituvchining kasbiga xos xislatlari. Pedagogik muloqot va uning o'ziga xos xususiyatlari. Pedagogik qobiliyat.

27. Shaxs ijtimoiylashuvi va ijtimoiy xulq atvor

Shaxs ijtimoiylashuvi va bosqichlari. Ijtimoiy institut inson faoliyatining muhim sohalarini tartibga soluvchi obyekt sifatida. Shaxs ijtimoiylashuvida ijtimoiy status va ijtimoiy xulq-atvorni o'rni va ijtimoiy ustanovka haqida tushuncha.

28. Oila psixologiyasi

Oila kichik guruh sifatida. Oiladagi shaxslararo munosabatlarning tizimga xos umumiy xususiyatlar. Yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarlik muammosi. Nikoh va oila haqidagi tasavvurlar. Oilaviy tarbiya uslublari. Oilaviy shaxslararo munosabatlarning muammolari, oilaviy nizolar.

29. Kichik va katta guruhlar psixologiyasi.

Kichik guruhlar psixologiyasi. Kichik guruhlardagi muammolar. Kichik guruhlarining klassifikatsiyasi. Kichik guruhlardagi dinamik jarayonlar. Katta guruhlar psixologiyasiga xos umumiy xususiyatlar. Etnik guruhlar psixologiyasi. Katta guruhlarining ilmiy tadqiq qilishning metodologik muammolari.

30. Boshqaruvning pedagogik-psixologik xususiyatlari

Pedagogik faoliyatning psixologik xususiyatlari, pedagogik o'z o'ziga talab quyish muammosi, o'qituvchining kasbiy moslashishi muammosi. Jamiyatda o'qituvchining tutgan o'rni va uning vazifalari, o'qituvchi shaxsiga qo'yiladigan talablar. o'qituvchining kasbiga xos xislatlari, o'qituvchi o'quvchilarning hayoti va faoliyati tashkilotchisi ekanligi, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, pedagogik muloqot va uning o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik qobiliyatlarning turlari, pedagog o'z ilmiy, o'quv-uslubiy salohiyatini oshirishning psixologik muammolari haqida tushuncha va ilmiy tasavvurlar hosil qilish.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Talaba mustaqil ta'limni tayyorlashda muayyan faning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;

- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;

- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;

- talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;

- faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari;

- nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tish davomida talabalarni ijodiy jarayonga yo'naltirish, ularni tahlil qilish, mustaqil ishlashga o'rgatish, mashqlar bajarish;

- badiiy asarlarni estetik-g'oyaviy jihatdan tahlil qilish, klassik asarlar matni ustida ishlash, adabiy jarayonni psixologik tomondan kuzatib borish.

Auditoriyadan tashqari vaqtda bajariladigan mustaqil ishlar quyidagi turlarda amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

- esse-dolzarb mavzu bo'yicha shaxsiy fikrini tanqid, publitsistik va boshqa janrlarda yozma bayon qilish;

- dokladlar tayyorlash;

- kurs ishi yozish;

- konspekt yozish;

- glossariy tuzish;

- individual va guruh o'quv loyihasi;

- keyso'pshinqlarini bajarish;

- mavzuli portfoliolar tuzish;

- axborot-tahliliy materiallar bilan ishlash;

- infografika tuzish;

- mantalar bilan ishlash;

- chizma-tasviriy modellar(intellekt-kart, freym, mantiqiy graf va h.k.) yaratish;

- darslarning metodik ishlanmalarini tayyorlash;

- darsdan tashqari mashg'ulotlar ishlanmalarini tayyorlash; ta'lim yo'nalishi

(mutaxassislik)ning xususiyatidan kelib chiqqan holda mustaqil ishlarning boshqa turlaridan foydalanish mumkin.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ta'limning taxminiy mavzulari:

1. Umumiy psixologiya nazariyasi va amaliyoti fanining predmeti
2. Hozirgi zamon psixologiyasining tadqiqot metodlari.
3. Reflekslar haqida tushuncha

4. Psixikaning evolyusiyasi va vujudga kelishi
5. Zoopsixologiya va qiyosiy psixologiyaga kirish. Hayvonlar psixik faoliyatining umumiy tavsifi.
6. Hayvonot olamida psixik funksiyalar evolyusiyasi.
7. Qiyosiy psixologiya
8. Psixologiyaning tabiiy-ilmiy asoslari
9. Hozirgi zamon psixologiyasining tarmoqlari.
10. Faoliyatning umumiy psixologik tavsifi
11. Ko'nikma, malaka va odatlarning shakllanishi
12. Motivatsiyani o'rganishga oid asosiy yondashishlar
13. Inson psixik taraqqiyotida muloqotning ahamiyati
14. Bolalarda nutqning shakllanishi
15. Shaxsni o'rganishning zamonaviy nazariyalari
16. Shaxs haqida tushuncha
17. Psixologiyada shaxsni o'rganishlar nazariyasi
18. Diqqatning psixologik nazariyalari
19. Diqqatning asosiy xususiyatlari va ularning eksperimental tadqiq qilinishi.
20. O'quvchilar diqqatini rivojlantirish
21. Sezgililar haqida umumiy tushuncha.
22. Sezgililar tasnifi
23. Idrok tabiati
24. Idrokning tasnifi va turlari.
25. Xotirani o'qish faoliyatida rivojlantirish.
26. Xotiraning individual psixologik farqlari.
27. Bolalarning o'yin va kattalarning ijodiy faoliyatida fantaziyaning ahamiyati.
28. Tizimli o'qitish jarayonida bola tafakkurining rivojlanishi
29. Emotsiyaning psixologik tavsifi
30. Shaxsning irodaviy xususiyatlari va ularning tuzilishi.
31. Shaxsning individual xususiyatlari
32. Temperamentning psixologik tavsifi
33. Xarakter tuzilishi va xususiyatlari
34. Qobiliyatlarning rivojlanishi.
35. Faoliyat turlari.
36. O'zbekistonda psixologiya fanining rivojlanish tarixi.
37. Antik davr psixologiyasi.
38. Psixologiya tadqiqot metodlari: kuzatish, eksperiment
39. Endokrin tizimning inson organizmi va xulq-atvorining ahamiyati
40. Psixik xususiyat va holatlarining neyropsixologik asoslari.

41. Filogeniz va ontogenez haqida tushuncha.
42. Instinktlar. Instinktlarning klassifikatsiyasi
43. Intellekt va kreativlik nazariyalari.
44. Diqqat ko'lam, diqqat taqsimlanishi, shaxsda diqqat rivojlanishi.
45. Idrokda obyekt va fon, appersepsiya, idrokning konstantligi
46. Vaqt harakat va fazoni idrok qilish.
47. Tafakkur operatsiyalari, tafakkur shakllari, turlari.
48. Hayol sifatleri, hayolning kengligi va torligi.
49. Xotira nazariyalari.
50. Xotira jarayonlari, esda olib qolish, esga tushurish, esda saqlash, unitish.
51. Vaqt harakat va fazoni idrok qilish.
52. Idrokda illyuziya gallyutsinatsiya.
53. Xorij psixologiyasida motiv va motivatsiya muammosi.
54. Psixikaning filogenetik taraqqiyoti.
55. Shaxsning himoyo mexanizmlari.
56. Shaxs nazariyalari (G.Ayzenk, Z.Freyd, K.Rodgers, A. Maslou).
57. Faoliyatning tuzilishi, turlari.
58. Motivatsiya nazariyalari (A.Maslou, A.Adler, Z.Freyd)
59. Muloqotning inson filogenetik va ontogenetik rivojlanishidagi ahamiyati.
60. Muloqot. Shaxslararo munosabatlar va ularda muloqotning o'rni.

2-semestr

61. Sharq mutafakkirlarining bola tarbiyasi haqidagi fikrlari
62. Ilmiy psixologik maktablar.
63. Ta'limning mazmuni va psixik rivojlanish.
64. Bola faoliyat turlari.
65. Go'dalik va ilk bolalik davrida psixik rivojlanish.
66. O'yin - bolaning etakchi faoliyati sifatida.
67. Turli yosh davrlarida nutq faoliyatining rivojlanishi.
68. Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyatining tarkib topishi, ish motivlarining rivojlanishi.
69. Kichik maktab o'quv jamoasida shaxslararo munosabatlar.
70. O'quv materialini yaxshi eslab qolish shartlari.
71. O'quv materialini o'zlashtirishda qiziqishning ahamiyati.
72. O'smirlar va kattalar o'rtasida yuzaga keladigan nizolarning asosiy sabablari.
73. O'smirlar muloqotining psixologik xususiyatlari.
74. O'smir shaxsining shakllanishida orzuning tutgan o'rni.

75. O'quvchilarda iroda sifatlarini tarbiyalash yo'llari.
76. Tarbiyasi "qiyin" bolalar psixologiyasi.
77. O'spirinlarning kashga tayyorgarligi muammosi.
78. O'spirinlarda ijtimoiy va aqloqiy me'yorlarning shakllanishi.
79. O'spirinlarda ijodiy faollikning o'sishi, dunyoqarashning shakllanishi.
80. Ta'limning psixologik asoslari
81. Tarbiyaning psixologik mexanizmlari.
82. O'qituvchiga qo'yiladigan talablar.
83. Teri tuyush sezgisi va idroki.
84. Ko'rish sezgisi va idroki.
85. Eshitish sezgisi va idroki.
86. Ta'm bilish idroki.
87. Oila psixologiyasi
88. Shaxs ijtimoiylashuvi va ijtimoiy xulq atvor.
89. Katta va kichik guruhlar psixologiyasi
90. Boshqaruvning pedagogik-psixologik xususiyatlari

Fan dasturining informatsion-uslubiy ta'minoti

Didaktik vositalar

Didaktik vositalar ro'yxati beriladi.

-jixozlar va uskunalar, moslamalar: electron doska-Hitachi, LCD-monitor, electron ko'rsatgich (ukazka).

-video-audio uskunalar: video va audiomagnitofon, mikrofon, kolonkalar.

-kompyuter va multimediali vositalar: kompyuter, Dell tipidagi proektor, DVD-diskovod, Web-kamera, video-ko'z (glazok).

Asosiy adabiyotlar

1.	Umumiy psixologiya". Darslik. O'z.FMJ., Ivanov I., Zufarova M. 2008
2.	Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi. Nishanova Z. G. Alimova O'q/qo'l T.: Ozb Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi. 2017
3.	Rivojlanish va yosh psixologiyasi M.Salaxutdinova O'q SamDU.

	2020
4.	Psixologik xizmat. Darslik. Sh.Baratov. 2018
	Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar
1.	Xaydarov F.I., Xalilova N. "Umumiy psixologiya". T.: "Fan va texnologiyalar" markazining bosmaxonasi : 2009
2.	Nishonova Z.T., Alimbaeva Sh.T., Sulaymonov M. "Psixologik xizmat". – T.: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti 2014 y.
3.	Xaydarov F.I., Xalilova N. "Umumiy psixologiya". T.: "Fan va texnologiyalar" markazining bosmaxonasi : 2009
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • krassvordlar • test
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
7	Fan/modul uchun mas'ullar: T.E.Eshquvvatov – SamDUKF, "Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim, sport pedagogika" kafedrası mudiri, pedagogika bo'yicha falsafa fanlari doktori
8	Taqrizchilar: Psixologiya fanlari doktori (DSc) A. I. Saidov. SamDChI magistratura bo'limi boshlig'i Psixologiya bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD). O.Qodirov. SamDU "Psixologiya" kafedrası mudiri
9	Fan dasturi Samarqand davlat universitetining Kattaqo'rg'on filiali kengashining 2024-yil 5-sentabrdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.